

Agder Vitenskapsakademi
Gimlemoen A6
Postboks 422,
4604 Kristiansand

13. mai 2014

Høringsuttalelse om Fellesprosjektet HiT/UiA

Innledning

Fellesprosjektets sluttrapport omfatter ulike sider ved de virksomheter et universitet har: undervisning, forskning og administrative oppgaver. For et vitenskapsakademi er det naturlig å konsentrere høringsuttalelsen mest omkring forskning og relasjonen til regionens industri og næringsliv.

Etter vårt syn har ikke forskning fått en tilstrekkelig vurdering og plass i rapporten. Skal et universitet bli en attraktiv arbeidsplass for dyktige forskere, må det kunne gis gode arbeidsvilkår både når det gjelder undervisning og forskning. Det må være et mål å gi forskere ved Universitetet i Agder like mye tid og andre ressurser til forskning som en har ved de fire «gamle» universitetene, Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Det er da spørsmål om en fusjon HiT/UiA er et tjenlig virkemiddel i denne sammenheng eller om det er mer formålstjenlig at UiA fortsetter som egen institusjon.

I kapittel 9 i rapporten har en samlet argumenter for og mot en fusjon. Generelt sett synes vi mange av argumentene for en fusjon i høyeste grad er usikre og diskutabile. Det gjelder ikke minst pro-argumentene i avsnittene om overordnede nasjonale perspektiver (9.1), endrede rammevilkår og konkurranse (9.2) og utvikling av studieportefølje, læringsmiljø og studentperspektiv (9.3). Vi slutter oss i hovedsak til kontra-argumentene.

Om forskning og fagmiljø

Vi vil spesielt kommentere avsnittet 9.4: Fagmiljø knyttet til forskning, forskerrekruttering, kunstnerisk og annet utviklingsarbeid. Her blir det bl.a. hevdet at en ved en fusjon kan bygge større og mer robuste fagmiljøer. Dette er tomme ord så lenge de ulike fagmiljøer fremdeles er spredt på mange ulike campuser. Et eksempel er matematikk, som i dag fins på fem ulike studiesteder i Agder og Telemark. Det er vel bare Kristiansand som i dag har et større miljø innen matematiske fag, bl.a. med doktorgradsstudium i matematikdidaktikk. En eventuell fusjon vil ikke endre på denne situasjonen. En lignende situasjon vil vi ha i en rekke andre fag. Fagmiljøene blir ikke større og sterkere ved en eventuell fusjon. I så fall må miljøer legges ned ved noen av de studiesteder vi i dag har i Telemark og Agder. Det er ikke enkelt. Det er f.eks. ikke mulig å legge ned et matematikkmiljø på et studiested der det gis ingeniør-utdanning, økonomisk-administrativ utdanning, realfagsutdanning eller lærerutdanning.

Det er en feilslutning å tro at en må ha et relativt stort fagmiljø for å kunne utføre kvalitativt god forskning, dvs. forskning på høyt internasjonalt nivå. En rekke forskere ved UiA har i dag

forsknings samarbeid med fremragende forskere ved kjente utenlandske universiteter. Dette gjelder ikke minst innen teknologi og realfag. I disse fagene er om lag 80% av publiserte arbeid det vi kaller fellesarbeid mellom to eller flere forskere. Med den kommunikasjonsteknologi vi har i dag, er det både effektivt og billig å gjennomføre slikt samarbeid over e-post. Da er det like enkelt å samarbeide med en forsker i hvilket som helst land som det er med en samarbeidspartner i en naboby i regionen.

En skulle kanskje tro at det i store fagmiljøer, som en f.eks. har ved Universitetet i Oslo, ikke er særlig behov for noe utstrakt internasjonalt samarbeid. Det er på ingen måte riktig, mange av de fremste forskerne også der utfører sin forskning i nært og effektivt samarbeid med utenlandske forskere. Samtidig ser en at fremragende forskere ved store utenlandske universiteter har nært samarbeid med forskere i andre land. Forskning i de fleste fagområder, langt videre enn realfag og teknologi, er i dag fullstendig internasjonal. Dette gjelder i høyeste grad innen grunnforskning, der nesten all forskning blir publisert i internasjonale tidsskrifter og bøker på internasjonale forlag. Det finnes selvsagt unntak for visse fag som f.eks. litteratur- og språkforskning, historie og samfunnsforskning når disse er knyttet spesielt til norske forhold.

En eventuell fusjon mellom HiT og UiA vil ikke endre på dette; den enkelte forsker vil verken få flere eller færre mulige samarbeidspartnere. Men det vi må regne med, er at en forholdsvis større ressurs vil gå med til administrasjon ved en stor fusjonert institusjon. Denne ressursen må tas fra andre deler av virksomheten. Og her er forskningsbudsjettet spesielt utsatt. Samtidig må en regne med nye konflikter og kamp om ressursene etter en fusjon. Dette vil både svekke konsentrasjonen om forskning og videre ta viktige ressurser fra denne delen av virksomheten, en virksomhet som er helt sentral for et universitet.

I et av pro-argumentene i sluttrapporten blir det hevdet at et større fusjonert universitet vil ha større fagpolitisk gjennomslagskraft og stille sterkere i konkurransen om ekstern finansiering. Dette er neppe riktig. Fagpolitisk gjennomslagskraft er i høyeste grad avhengig av kvaliteten på forskning og undervisning, og i liten grad av institusjonens størrelse. Når det gjelder kampen om forskningsmidler, er vi i en liknende situasjon. Om et prosjekt skal få støtte f.eks. fra Norges forskningsråd, er det to ting som teller: For det første må prosjektet være relevant, godt formulert og vitenskapelig solid. For det andre er det avgjørende at forskerne knyttet til prosjektet er dyktige og har vist at de kan publisere forskning av høy kvalitet. For å nå en slik høy kvalitet, er det ikke uvanlig at forskere fra flere institusjoner står sammen om et prosjekt.

Når det gjelder styrking og videreutvikling av forskning og fagmiljø, ser vi ingen avgjorte fordeler ved en fusjon mellom HiT og UiA. Tvert imot, en fusjonsprosess vil være ressurskrevende og konfliktskapende, både på kort og lang sikt. En styrking av forskningen ved UiA, når det gjelder kvalitet og kvantitet, vil først og fremst kunne skje gjennom godt samarbeid med de fremste fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Næringsliv og samfunn

Universitetet i Agder bør fokusere enda sterkere på forskningens og utdanningens nytteverdi for næringsliv og samfunn i egen landsdel. Universitetet bør prioritere et økt samarbeid med industrien i Agder. Et slikt samarbeid vil regionalt og nasjonalt gi den største nytteeffekten for samfunn og næringsliv.

Agder har et særtrekk i nasjonal sammenheng: Vest-Agder er det fylket i Norge som har størst eksport av industriprodukter, dvs. bearbeidde produkter, som det kalles i Statistisk Sentralbyrå, da denne gruppen ikke inkluderer råvarer, næringsmidler, fisk eller petrokjemiske produkter. Denne ledelsen har fylket hatt hvert av de siste 20 år. Det årlige eksportvolumet har denne perioden variert mellom 27 og 38 milliarder NOK. Det har i hele perioden vært større enn f.eks. det fra Oslo og Akershus til sammen og ca. dobbelt så stort som tilsvarende eksport fra Rogaland.

Tilvirkningen av de fleste av disse eksportproduktene krever avanserte fagkunnskaper innen mekanikk, metallurgi, hydraulikk, IKT, automatisering og/eller materialelegenskaper. Disse fagene hviler i sin tur på basisfag som fysikk, kjemi og matematikk, men for en eksportsuksess er også kunnskaper innen relevante språk og internasjonal markedsføring nødvendig. Dette kunnskapsgrunnlaget er nødvendig for å betjene Agderindustriens markedssegmenter som f.eks. er utrustning for offshore, utstyr for fjellboring, støpte aluminiumsdeler for biler, aluminium for ekstrudering, båter av kunststoff forsterket med karbonfiber, lasthåndteringssystemer, kontrastvæske til medisinsk bruk ved røntgenfotografering, elektrolytisk utvunnet nikkell, solceller for utnyttelse av solenergi, o.a.

For å beholde og videreutvikle den nasjonale og internasjonale posisjonen Agders bedrifter har i dag, bør UiA innta en enda viktigere rolle enn det har nå. Universitetet bør ansette flere ressurspersoner som kan være nyttige for den nevnte industrien ved å kunne delta i felles forskningsprosjekter for kompetanseoppbygging hos begge parter. Ved en prioritert utvikling i denne retning, vil UiA kunne profilere seg mer positivt mot potensielle studenter og mot aktuelle ressurspersoner og bli enda viktigere «infrastruktur-komponent» for samfunns- og næringsutviklingen.

En annen nytteeffekt man kan få ved forskningssamarbeid mellom UiA og regional eksportindustri, er økt mulighet til å trekke internasjonale forskningsmiljøer med i forskningsprosjekter. I et internasjonalt forskningsprosjekt vil et norsk firma som samarbeider med et universitet som UiA i de fleste tilfeller bli betraktet som en mer attraktiv prosjektpartner enn hvis firmaet står alene. Trekkes en potensiell kunde med i forsknings-samarbeidet, kan dette ofte være et viktig bidrag i markedsføringen av det norske produktet. Da den sørlandske eksporten for det meste går til EU-land, f.eks. Tyskland, kan man øke muligheten til økonomisk støtte fra EUs forskningsfond til slike samarbeidspartnere. På grunn av det norske EØS-medlemskapet betaler Norge årlig inn midler til et EU-fond for støtte til bilateralt forskningssamarbeid, spesielt når forskningsmiljøer og industribedrifter skal samarbeide i forskningsprosjekter. Norske forskningsmiljøer har til nå ikke vært dyktige nok til å få tildelt sin «naturlige del» av EU's forskningsfond. Norge betaler mer inn til fondet enn norske forskere får tilbake i form av prosjektbevilgninger.

Konklusjon

Agder Vitenskapsakademi kan ikke se at et utvidet samarbeid, enn si fusjon, mellom HiT og UiA vil bidra positivt til målsetningene om å rekruttere de beste fagkrefter til undervisning og forskning, og bedre nå fram i konkurransen om eksterne finansmidler nasjonalt og internasjonalt. I så henseende er det mer formålstjenlig at UiA fortsetter som egen institusjon.